

Izmjene i dopune Zakona o nepoštenim trgovačkim praksama u lancu opskrbe hranom

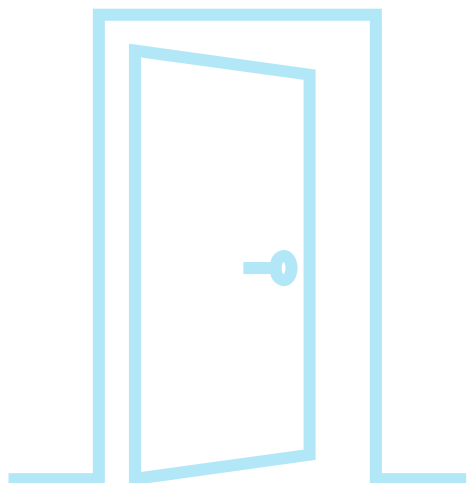
Rujan 2021.

Uvodne napomene

Budući da je nedavno usvojen novi Zakon o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom (Narodne Novine, broj: 117/2017, 52/2021; dalje u tekstu "ZNTP"), ovim bismo Vam putem željeli pružiti pregled izmjena navedenog zakona.

Pregled u kraćoj formi obuhvaća najvažnije izmjene i namjera je da Vam posluži kao sveobuhvatni uvod u novi propis. Za sva detaljnija pitanja koja ćete eventualno imati, naš tim Vam kao i uvijek stoji na raspolaganju

Što se mijenja?

Pregled
izmjena
Zakona o
zabrani
nepoštenih
trgovačkih
praksi u
lancu
opskrbe
hranom

Novim je ZNTP-om nije značajno izmijenjen pojam kupca sa značajnom pregovaračkom snagom i način definiranja takve snage – izmjena koja se očekivala s obzirom na članak 1. Direktive (EU) 2019/633 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. travnja 2019. o nepoštenim trgovačkim praksama u odnosima među poduzećima u lancu opskrbe poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima (dalje u tekstu: "Direktiva"), a čije su se odredbe zapravo implementirale u hrvatsko zakonodavstvo ovim izmjenama.

Naime, ne uzima se u obzir relativni odnos prometa između dobavljača i kupca već se gledaju isključivo prihodi kupca, i to uz smanjeni prag od 15.000.000,00 kuna (niži prag u odnosu na do sad važeći ZNTP). Iako Direktiva u preambuli (točke 39 i 40) državama članicama u bitnome ostavlja mogućnost da usvoje i stroža pravila, sve dok su proporcionalna, ocjena je li definicija značajne pregovaračke snage neproporcionalna i/ili je li ovakvim oblikovanjem pogrešno implementirana Direktiva, za sad ostaje tek pitanje na koje će trebati odgovoriti Sud EU ako mu neki od hrvatskih nacionalnih sudova postavi prethodno pitanje.

Ostale sadržajno značajnije izmjene ZNTP-a

Koje nam još novine donosi novi ZNTP?

- 1) Proširen je opseg poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda;
 - 2) Proširena je baza adresata ZNTP-a;
 - 3) Proširena je lista ostalih nepoštenih trgovačkih praksi sa 33 na 43;
 - 4) Uvedene su novine u odnosu na početak računanja rokova dospijeća plaćanja te obvezni sadržaj ugovora;
 - 5) Uvedena je mogućnost "nenajavljene kontrole" koju provodi Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja;
 - 6) Izrijekom je predviđena odredba o zaštiti identiteta podnositelja obavijesti o kršenju ZNTP-a na način da o zaštiti identiteta sad odlučuje Agencija.
-

Proširen opseg poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda

Gdje pronaći popis proizvoda na koje se primjenjuje ZNTP?

SAVJET

Radi uklanjanja bilo kakvih dvojbi o tome koji proizvodi podliježu primjeni novog ZNTP-a, ministar nadležan za poljoprivredu je donio Pravilnik o poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima, pokvarljivim te proizvodno i tržišno osjetljivim poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima (Narodne Novine broj 93/2021; dalje u tekstu: "Pravilnik") kojim se određuje popis svih navedenih proizvoda na koje se ZNTP primjenjuje.

Pravilnik je objavljen 25. kolovoza 2021. u Narodnim Novinama, a popis proizvodno i tržišno osjetljivih poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda Pravilnika stupa na snagu 1. prosinca 2021.

Trenutno važeći ZNTP primjenjuje se isključivo na poljoprivredne i prehrambene proizvode propisane člankom 2. Uredbe (EZ) br. 178/2002 Europskog parlamenta i Vijeća od 28. siječnja 2002. o utvrđivanju općih načela i uvjeta zakona o hrani, osnivanju Europske agencije za sigurnost hrane te utvrđivanju postupaka u područjima sigurnosti hrane (SL 31, 1. 2. 2002., dalje u tekstu: "Uredba (EZ) br. 178/2002") te zakonom definirane svježe poljoprivredne i prehrambene proizvode.

Novi pojam "poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda" upućuje na proizvode navedene u Prilogu I. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (dalje u tekstu: "UFEU"), kao i na proizvode koji nisu navedeni u tom Prilogu, ali su prerađeni za upotrebu kao hrana s pomoću proizvoda navedenih u tom Prilogu. S obzirom na to da Prilog I. UFEU određuje bitno širi popis poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda od onih u članku 2. Uredbe (EZ) br. 178/2002, jer, primjerice, obuhvaća i živo drveće i druge biljke; lukovice, korijenje i slično; rezano cvijeće i ukrasno lišće, ljuske kakaa, kožice i otpatke, ostatke i otpatke od prehrambene industrije; pripremljenu životinjsku hranu, neprerađeni duhan, duhanske otpatke, prirodno pluto, neobrađeno, drobljeno, granulirano ili mljeveno; te otpatke od pluta, lan, konoplju i za tekstilne namjene, značajno će se povećati i opseg poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda u odnosu na proizvode na koje se važeći ZNTP primjenjuje.

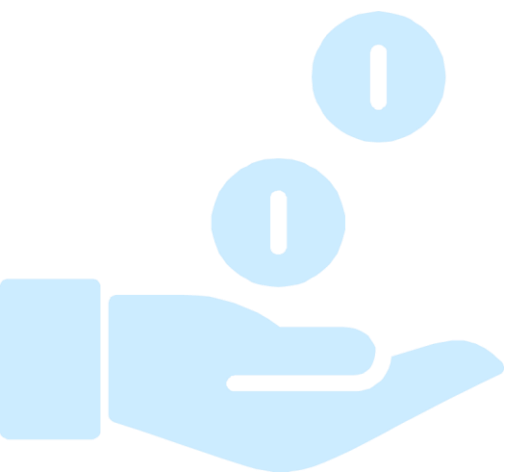
Tko je
kupac?

Proširena
baza
adresata
ZNTP-a

Mijenja se terminologija pa se ukidaju pojmovi "primarni proizvođač", "otkupljivač", "trgovac" te "prerađivač" i zamjenjuju se zajedničkim pojmom "kupac".

Kako je i iznad naznačeno, izmjenama ZNTP-a značajno se proširuje baza adresata zakona, i to na sve kupce poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda koji samostalno ili zajedno sa svojim povezanim društvima ostvaruju ukupni godišnji prihod veći od 15.000.000,00 kuna (do sada je prag bio 100.000.000,00 kuna).

Uz to, novost je i da se u skupinu kupaca, za razliku od trenutnog uređenja, uvrštavaju i pravne i fizičke osobe koje obavljajući ugostiteljsku djelatnost kupuju poljoprivredne i prehrambene proizvode i ostvaruju samostalno i/ili sa svojim povezanim društvima ukupan godišnji prihod veći od 15.000.000,00 kuna, kao i svako javno tijelo u EU, odnosno javnopravno tijelo koje je kao takvo definirano propisima o upravnim sporovima.

Proširena lista ostalih nepoštenih trgovačkih praksi

Koje se sve radnje karakteriziraju kao nepoštene trgovačke prakse?

Neke od primjera novih praksi koje su apsolutno zabranjene bez obzira na suglasnost ugovornih strana su, inter alia, sljedeće:

Kupac otkazuje dobavljaču narudžbe pokvarljivih poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda u roku kraćem od 30 dana; Kupac nezakonito pribavlja, koristi ili otkriva poslovne tajne dobavljača u smislu propisa kojim se utvrđuju pravila o zaštiti neobjavljenih informacija s tržišnom vrijednosti i općih propisa o zaštiti tržišnog natjecanja;

Kupac zahtijeva od dobavljača i/ili ugovara i/ili naplaćuje od dobavljača naknadu za troškove proučavanja pritužbi krajnjeg potrošača u vezi s prodajom proizvoda dobavljača, usprkos tomu što nema krivnje dobavljača

Novim izmjenama se proširuje lista radnji koje predstavljaju nepoštene trgovačke prakse u odnosu kupca i dobavljača

Popis ostalih nepoštenih trgovačkih praksi

Kupac dobavljaču zaračunava troškove osoblja zaduženog za opremanje prostorija koje se upotrebljavaju za prodaju proizvoda dobavljača;

Kupac zahtijeva od dobavljača i/ili ugovara i/ili naplaćuje od dobavljača naknadu za propadanje ili gubitak poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda do čega je došlo u prostorima kupca ili nakon prijenosa vlasništva na kupca odnosno prebacuje rizik svog poslovanja na dobavljača, premda do takvog propadanja ili gubitka nije došlo zbog krivnje dobavljača;

Kupac dobavljaču prijeti provedbom mjera komercijalne odmazde odnosno provodi takve mjere, primjerice, uklanjanjem proizvoda iz ponude, smanjenjem količina naručenih proizvoda, prekidom pružanja određenih usluga koje kupac pruža dobavljaču poput marketinga ili promidžbe i sl. ako dobavljač ostvaruje svoja ugovorna ili zakonska prava, među ostalim podnošenjem zahtjeva ili predstavke provedbenim tijelima država članica Europske unije ili suradnjom s tim tijelima tijekom postupka;

Kupac zahtijeva ili ugovara i/ili naplaćuje troškove dodatnih kontrola kvalitete poljoprivrednog ili prehrambenog proizvoda od dobavljača, osim pod uvjetom ako se tim dodatnim kontrolama utvrdi kako proizvod dobavljača ne udovoljava ugovorenoj kvaliteti, a u toj situaciji trošak dodatnih kontrola kvalitete za dobavljača ne smije biti veći od troška koji je kupac imao za dodatnu analizu.

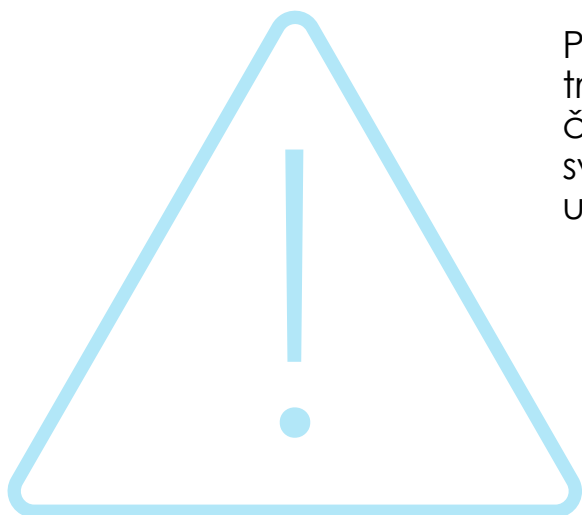
Napomena i savjet

Pored nepoštenih trgovačkih praksi iz prijašnjeg ZNTP-a te onih prenesenih iz Direktive, zakonodavac je u ovoj izmjeni predvidio i 2 potpuno nove, čija je primjena ograničena na razdoblje od stupanja na snagu ZNTP-a do 31. ožujka 2024.

Riječ je o sljedećem:

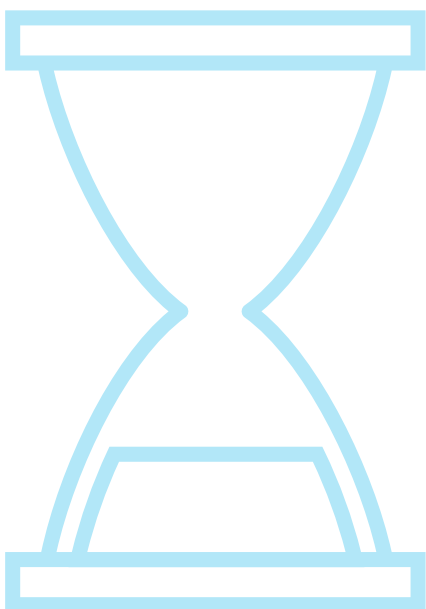
kupcu se zabranjuje prodaja proizvodno i tržišno osjetljivih poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda (mlijeko, mliječni proizvodi, svježe goveđe/teleće, svinjsko i meso peradi, brašno, kruh, jaja, svježe voće i povrće i ostalo koje Ministarstvo poljoprivrede navodi u tom popisu) ispod krajnje prodajne cijene te prodaja proizvodno i tržišno osjetljivih poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda na akciji po prodajnoj cijeni koja za krajnjeg potrošača ne može biti niža od 34 % od krajnje prodajne cijene.

Potpuni popis ažuriranih nepoštenih trgovačkih praksi sadržan je u člancima 4. i 5., 7. - 12. ZNTP-a pa bi svakako bilo dobro izvršiti uvid i upoznati se s njima detaljnije.

Izračun rokova dospijeća plaćanja

Koji su rokovi dospijeća plaćanja i kako se računaju?

U kontekstu računanja rokova, možemo zaključiti da ova izmjena djelom uzima u obzir stare odredbe ZNTP-a a velikim djelom i dosadašnju praksu. Uz to, bitno je istaknuti da sad članak 5. ZNTP-a računanje rokova plaćanja razlikuje i ovisno o tome je li ugovorena redovita ili neredovita isporuka.

Naime, u slučaju redovite isporuke, uvjeti i rokovi plaćanja ne smiju biti dulji od 30(pokvarljivi poljoprivredni i prehrambeni proizvod)/60(ostali proizvodi) dana računajući od isteka ugovorenog razdoblja isporuke tijekom kojeg su isporuke izvršene ili ne smiju biti dulji od 30/60 dana računajući od dana isporuke odnosno dana primke ili dana otkupnog bloka na kojem je utvrđen iznos koji treba platiti, ovisno o tome koji od navedenih dana nastupa kasnije. U slučaju neredovite isporuke, uvjeti i rokovi plaćanja ne smiju biti dulji od 30/60 dana računajući od dana isporuke ili dana izdavanja ili dana zaprimanja računa ili otkupnog bloka na kojem je utvrđen iznos koji treba platiti, ovisno o tome koji od navedenih dana nastupa kasnije.

Obvezni sastojci ugovora

Što se tiče sadržaja i oblika ugovora, i dalje je obvezan pisani oblik ugovora, mora biti sklopljen prije isporuke poljoprivrednog ili prehrambenog proizvoda i mora sadržavati sve odredbe bitne za poslovni odnos ugovornih strana, a osobito odredbe o:

1

Cijeni proizvoda i/ili načinu određivanja, odnosno izračuna cijene;

2

Kvaliteti i vrsti poljoprivrednog ili prehrambenog proizvoda koji se isporučuje trgovcu;

3

Uvjetima i rokovima plaćanja isporučenog poljoprivrednog ili prehrambenog proizvoda

4

Uvjetima i rokovima isporuke poljoprivrednog ili prehrambenih proizvoda koji su predmet ugovora;

5

Mjestu isporuke poljoprivrednog ili prehrambenog proizvoda odredivog i/ili određenog adresom mjesta isporuke;

6

Trajanju ugovora.

Nenajavljene pretrage AZTN-a

Novi ZNTP uvodi mogućnost pretrage poslovnih prostorija kupaca radi utvrđivanja činjenica i okolnosti koje se ne bi mogle utvrditi drugim dokaznim sredstvima ili bi njihovo utvrđivanje bilo dugotrajno i ne bi doprinosilo učinkovitosti postupka. Ovime se u ZNTP uvodi instrument koji je zapravo već dugo primjenjivan prema Zakonu o zaštiti tržišnog natjecanja (dalje u tekstu: "ZZTN") u sklopu utvrđivanja povreda odredaba namijenjenih zaštiti tržišnog natjecanja (tzv. dawn raid).

Međutim, nenajavljenju pretraga prema ZZTN-u odobrava Visoki upravni sud, dok će se nenajavljena pretraga prema ZNTP-u provoditi samo na temelju zaključka Agencije. Time se zapravo Agenciji daju znatno veće ovlasti.

"Dawn raid"

Agencija, između ostalog, može:

- 1) Ući i pretražiti sve poslovne prostorije i zemljišta u kojima kupac obavlja svoju gospodarsku djelatnost;
- 2) Pregledavati dokumentaciju, poslovne knjige, računala, isprave, stvari i sl.;
- 3) Privremeno oduzeti dokumentaciju;
- 4) Napraviti preslike dokumentacije;
- 5) Zatražiti od radnika ili zastupnika kupca usmeno očitovanje o činjenicama ili dokumentima koji se odnose na cilj i predmet pretrage.

Agencija navodi kako privremeno oduzimanje predmeta tijekom nenajavljene kontrole, nije uvedeno s ciljem onemogućavanja poslovanja stranke nad kojom se provodi nenajavljena kontrola, već će se provoditi samo izuzetno i to u situacijama kada preslikavanje ili presnimavanje nije moguće napraviti na licu mjesta, prilikom provođenja takve kontrole. Također, navode i kako je predviđeno vrijeme trajanja takve nenajavljene pretrage jedan dan, a u složenijim slučajevima dva dana.

Zaštita identiteta podnositelja obavijesti o kršenju ZNTP-a

Predviđeno je da Agencija sada odlučuje o zahtjevu podnositelja predstavke ili druge obavijesti za zaštitu njegovog identiteta, kao i zaštiti svih ostalih informacija u odnosu za koje se smatra da bi njihovo otkrivanje bilo štetno za njegove interese ili za interese drugih dobavljača.

Pri tome valja napomenuti da je Agencija i do sada štitila identitet osobe koja bi zatražila takvu zaštitu. Osim toga, kada je moguće, AZTN ispituje postojanje indicija za pokretanje upravnog postupka i u povodu zaprimljenih anonimnih predstavki.

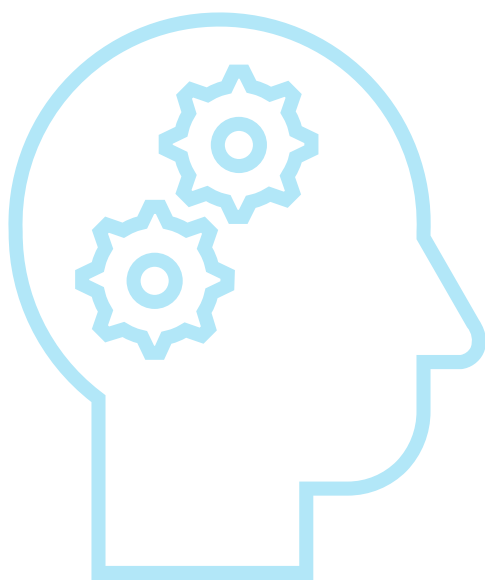
Zaključne odredbe

Izmjene ZNTP-a stupaju na snagu 1. rujna 2021., ali trebamo uzeti u obzir da za određene stavke postoji i odgovorni učinak od 6 mjeseci (dakle početak primjene se odgađa do 1. ožujka 2022.). Naime:

- ugovori sklopljeni s dobavljačima prije 1. rujna 2021. mogu se primjenjivati do 1. ožujka 2022.; ali
- ugovori sklopljeni nakon 1. rujna 2021. moraju biti u skladu sa novim odredbama (riječ je o ugovorima koji se sklapaju s kupcima na koje se do sad nije primjenjivao "stari" ZNTP).

Ovim promjenama su značajno proširene ovlasti Agencije te su ujedno pooštreni kriteriji kojima se određuju adresati zakona. Stoga je za očekivati kako će Agencija pokretati i voditi veći broj postupaka u budućnosti, a što od adresata zahtjeva adekvatnu implementaciju.

Naravno, mi Vam u svakom slučaju stojimo na raspolaganju za sva pitanja koja se mogu javljati tijekom postupka usklađivanja ugovora i prakse društva sa ZNTP-om.

BMWC
Compliance team
compliance@bmwc.hr

